

EINES MULTIDISCIPLINÀRIES PER A L'ENSENYAMENT DE LA TRADUCCIÓ ANGLÈS-CATALÀ: LA TRADUCCIÓ DELS CONTRACTES

Laura SANTAMARIA

Universitat Autònoma de Barcelona

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

Sumari

- | | |
|---|------------------------------------|
| 1. Antecedents | 3.2. Fitxes de documentació |
| 2. Descripció del grup i objectius de les tasques | 3.3. Màximes de Grice |
| 3. Descripció de la metodologia | 3.4. Les dificultats de comprensió |
| 3.1. La base jurídica | 3.5. Procediments de traducció |
| | 4. Conclusions |

1. ANTECEDENTS

L'ensenyament de la traducció jurídica de l'anglès al català va començar l'any 1987 en el marc del Postgrau de traducció juridicoadministrativa organitzat per l'Escola d'Administració Pública de la Generalitat de Catalunya i l'Escola de Traductors i d'Intèrprets de la Universitat Autònoma de Barcelona. Els antecedents en aquest àmbit eren aleshores escassos i va fer falta crear una estratègia metodològica que permetés a l'alumnat d'aprendre les tècniques necessàries per dur a terme traduccions jurídiques de manera satisfactòria.

Uns anys després, els estudis específics de traducció jurídica de l'anglès arriben a les noves facultats de Traducció i d'Interpretació. L'any 1992, l'antiga EUTI es converteix en facultat a Bellaterra i s'inicien més endavant estudis concrets de traducció jurídica a les facultats de Traducció de la Universitat Pompeu Fabra, de la Universitat Jaume I i de la Universitat de Vic.

Abans de l'arribada d'Internet a les aules, i fins i tot mentre uns programes molt rudimentaris de correu electrònic eren l'única forma de comunicació acadèmica, resultava difícil trobar documents que permetessin

elaborar una metodologia adient als coneixements que s'havien d'impartir.

La dificultat de trobar textos jurídics en anglès (recordem que en català disposàvem des de 1976 del llibre *Cinquanta documents jurídics en català*, editat per l'Il·lustre Col·legi d'Advocats) complicava el procés de documentació prèvia que han de fer els traductors abans de traduir algun text d'àmbit especialitzat. De la mateixa manera, tot i que s'acabava de publicar el *Diccionari jurídic català*, l'únic camí per tal d'arribar d'un terme jurídic en anglès al seu equivalent en català era a través del castellà, situació que encara es manté actualment, malgrat que el TERMCAT facilita en molts casos aquesta tasca.

Tot i que encara es podrien fer algunes reivindicacions, quinze anys després de l'inici de cursos destinats a ensenyar a traduir textos jurídics de l'anglès al català, ja disposem d'estudis concrets en aquest àmbit. Aquest article vol aportar nous elements metodològics i vol endinsar-se en l'ensenyament d'un tipus de textos concrets, els contractes, per tal d'observar com es pot construir nou coneixement també a partir dels coneixements previs de l'alumnat per mitjà d'eines interdisciplinàries.

2. DESCRIPCIÓ DEL GRUP I OBJECTIUS DE LES TASQUES

La proposta didàctica que presentem a continuació té com a destinataris els alumnes de quart curs de la llicenciatura en Traducció. Aquests alumnes han seguit un semestre (tres hores lectives setmanals durant quinze setmanes) de classes de traducció jurídica i un altre semestre de traducció tècnica i científica. Això significa que estan acostumats a haver de resoldre qüestions terminològiques, solucions que han après a emmagatzemar en bases de dades informatitzades, i a fer recerca documental en llengua original, per tal de resoldre problemes sobre el contingut del text, i en llengua d'arribada, per tal d'establir les solucions terminològiques i fraseològiques més adients i per tal de trobar la forma d'expressió més adequada.

De qualsevol manera, el procés de traducció va més enllà de la substitució lèxica d'unes unitats conceptuals en una llengua per unes altres d'equivalents en una altra llengua. Tot i que certs autors de l'inici de l'estudi de la traducció van considerar que la traducció operava sobre les llengües (Catford, 1965:1), molt aviat es va tenir en compte la naturalesa comunicativa de la traducció. Es desplaça aleshores l'enfocament cap al procés de comunicació que s'estableix amb la traducció i es parteix de la premissa que la traducció forma part de l'acte comunicatiu. Així, ja l'any 1978 Perg-

nier argüeix que la traducció està més relacionada amb la sociolingüística que amb la lingüística.

Apareixen més endavant definicions de traducció més completes i, per exemple, per Hatim i Mason (1990), la *traducció* és un procés comunicatiu que té lloc en un context social. D'una banda, resulta innovadora la perspectiva d'entendre la importància del context social de la traducció. De l'altra, és també nou presentar la traducció com un procés i no com un producte, cosa que ens ha de permetre d'observar els factors externs que intervenen en la presa de decisions per part dels traductors.

Acceptar que la traducció esdevé en un context social ens permet d'entendre el text d'especialitat com a fruit d'una cultura concreta i determinat pels seus paràmetres. Conseqüentment, cada societat genera els seus propis textos jurídics d'acord amb un sistema jurídic determinat. Així, traduir al català textos jurídics redactats en qualsevol dels països de parla anglesa és alguna cosa més que realitzar una operació lingüística. Significa haver de relacionar dos sistemes jurídics, que contindran una part comuna, i permetran, per tant, formes de redacció equivalents i trobar equivalents jurídics per als termes. Al mateix temps, però, els textos en anglès presentaran prou diferències respecte dels que en català correspondrien a una mateixa situació jurídica com per generar discussions sobre com cal dur a terme la traducció. És precisament aquí on rau el gran repte de la traducció jurídica, un repte diferent de quan cal traduir textos de l'anglès al francès, o a l'inrevés, en el context canadenc i quebequès, o bé de quan s'han de traduir textos del català al castellà, o bé a l'inrevés, en el nostre context nacional.

A més, convé recordar que hi ha uns certs criteris preestablerts a l'hora d'avaluar què considerem una bona traducció jurídica, tot i que en alguns casos aquestes normes no garanteixen la qualitat de les traduccions.¹ En qualsevol cas, els alumnes han d'aprendre què esperen els seus clients de les traduccions que encarreguen i procurar d'ajustar les seves traduccions a aquestes expectatives, sense abandonar els criteris personals que puguin tenir sobre com han de ser aquestes solucions de traducció.

Els exercicis que proposem al llarg de l'article tenen la voluntat de posar en relleu les diferències i les similituds entre els contractes en anglès i en català, amb l'objectiu de reflexionar sobre l'estratègia de traducció que cal seguir. Al mateix temps, l'objectiu és fornir els estudiants amb prou eines interdisciplinàries com per aprendre a traduir textos jurídics més enllà de les dificultats que puguin aparèixer en els textos que treballem al llarg del curs.

1. Vegeu FERRAN (2002) i VALENTÍ I VÁZQUEZ (2001).

3. DESCRIPCIÓ METODOLÒGICA

Per dur a terme aquesta experiència didàctica partim dels documents següents en anglès: un contracte d'exposició d'una obra pictòrica, un contracte de treball, un contracte d'arrendament de béns mobles, un contracte de compravenda d'una finca urbana, un contracte de préstec hipotecari i un contracte de donació (*living trust*).

Els alumnes han de treballar per grups constituïts per tres persones i cada grup s'encarrega de dur a terme les tasques que es proposen a classe a partir del document que els ha estat assignat.

3.1. *La base jurídica*

El primer exercici consisteix a buscar informació sobre la manera com la legislació condiona el tipus d'informacions que trobarem en els contractes.

Per tal de dur a terme aquest exercici, els alumnes han de llegir el capítol dedicat a la «Law of Contract» del llibre *English Law* d'Smith i Keenan (1995). Es tracta d'un manual sobre el dret a Anglaterra i esdevé un primer contacte perquè els alumnes s'acostumin a treballar amb documents normatius en anglès.

A l'hora de traduir el text de curs assignat, i fora de l'activitat que plantejem en aquest article, cada grup ha de buscar informació sobre el dret que regula el contracte que han de traduir tant en anglès (en qualsevol de les seves varietats segons si el text és d'origen anglès, nord-americà, canadenc, australià, etc.) com en català.

En concret, les informacions que ens interessa que apareguin en aquest estadi són les següents:

- a) Tipus possibles de contractes (*implied by fact, implied by law, oral*).
- b) Requisits: capacitat legal de les parts, introducció de canvis posteriors, concepte de *contingency*.
- c) Raons d'invalidació dels contractes: si les condicions són vagues (*too vague*), si no se n'especifica el temps, si els problemes potencials no estan resolts, si no contenen el concepte de *consideration*, si no hi ha una obligació de compliment, si el contracte no estableix de quina manera es pot resoldre, si no s'estableix la cancellació en un temps determinat, si s'hi regula una activitat il·legal o immoral, sense la capacitat legal dels contractants.

3.2. Fitxes de documentació

Amb l'objectiu de posar en relleu les similituds i les diferències entre els contractes en anglès i en català, els estudiants han d'emplenar les fitxes de treball que presentem a continuació. La primera serveix per aïllar les informacions que contenen els documents en anglès:

TRETS DEL DOCUMENT JURÍDIC ANALITZAT

Informació en el preàmbul	Tipus de contracte Parts que hi intervenen Data d'execució i d'aplicació
Separació de les clàusules	Numeració Títols
Informacions comunes amb altres documents similars	
Informacions específiques respecte d'altres documents similars	
Signatura	de les parts dels testimonis del notari

I la segona per comparar les informacions dels documents en anglès i en català:

TRETS DEL DOCUMENT JURÍDIC	EN LLENGUA ORIGINAL	EN LLENGUA DE TRADUCCIÓ
Informació en el preàmbul	Tipus de contracte Parts que hi intervenen Data d'execució i d'aplicació	Tipus de contracte Parts que hi intervenen Data d'execució i d'aplicació
Separació de les clàusules	Numeració Títols	Numeració Títols
Informacions comunes amb altres documents amb un objecte jurídic similar		

TRETS DEL DOCUMENT JURÍDIC	EN LLENGUA ORIGINAL	EN LLENGUA DE TRADUCCIÓ
Informacions específiques respecte d'altres documents amb un objecte jurídic similar		
Signatura	de les parts dels testimonis del notari	de les parts dels testimonis del notari

Un cop emplenades les fitxes, els alumnes han de localitzar les clàusules que contenen diferències respecte del català, sobretot motivades pels requisits que exigeix la mateixa *Law of Contract*.

Una vegada s'han trobat les clàusules que acostumen a aparèixer en els contractes redactats en anglès, però no pas en català, es distribueix entre els estudiants un document on consten aquestes disposicions amb quatre formes de redacció diferents per a cadascuna. Aquestes diferències es fan paleses, sobretot, en els casos en què un mateix contingut és redactat de manera que ocupa només una línia de text mentre en altres ocasions fan falta tres o més línies.

Hem inclòs els apartats que corresponen als encapçalaments i a les signatures de les parts. Malgrat això, no es pot dir que aquests dos apartats dels contractes compleixin funcions diferents segons si són redactats en català o en anglès ni que siguin conseqüència de regulacions diferents, més aviat la diferència rau en la manera com presenten la informació. Es tracta, doncs, de diferències relacionades bàsicament amb la fraseologia, aspecte que també ens interessa de ressaltar en aquest moment del treball didàctic:

Encapçalaments

1. This Agreement for the Sale of Goods («Agreement») made and effective this July 12, 1999, by and between María Candelaria, Inc., a Pennsylvania corporation («Seller») and [...] («Buyer»).

2. THIS AGREEMENT is made on this 4th day of December, 1999 between Mike D. Sanderson, whose address is ..., ... (the «Seller»), and David C. Bell, whose address is ..., ... (the «Purchaser»).

3. THIS AGREEMENT is made this 17th day of September 2000. By and between Millett Art Center (hereinafter referred to as Millett), a New Jersey non-profit corporation with an office at 23 Byatt

Place and the Museo Pictórico Moderno, (hereinafter referred to as Exhibitor) a non-profit institution with an office at calle San Marcos, 30, Zaragoza.

4. This ASSET PURCHASE AGREEMENT is entered into effective as of April, 23rd, 1999 (the «Effective Date») between ASK YOU, INC., a California corporation («Ask You»), and STRATEGY DECISION SYSTEMS, INC. a California corporation («Strategy»).

Signatura de les parts

1. IN WITNESS WHEREOF, the parties hereto have caused this Agreement to be executed as of the date first above written.

2. INTENDING TO BE LEGALLY BOUND, the parties have executed this Agreement on the date first written above.

3. This Agreement has been signed on the date and year first above written.

4. AS WITNESS OF BOTH HANDS, Millett and Exhibitor have caused this Agreement to be executed as of the date first above written.

Són les clàusules que enumerem a continuació les que hem definit com a no habituals en els documents en català i les que han estat identificades arran de les taules de comparació que hem inclòs en aquest apartat:

Waiver

1. No delay on the part of any party hereto in exercising any right, power or privilege hereunder shall operate as a waiver thereof, nor shall any waiver on the part of any party hereto of any right, power or privilege hereunder operate as a waiver of any other right, power or privilege hereunder.

2. The failure to enforce any right or remedy hereunder, and the payment and acceptance of rent hereunder, shall not be deemed a waiver by either party of such right or remedy in the absence of a writing as provided for herein.

3. A waiver by either party of any term or condition of this Agreement in any instance shall not be deemed or construed to be a waiver of such term or condition for the future, or any subsequent breach thereof. All remedies, rights, undertakings, obligations and

agreements contained in this Agreement shall be cumulative and none of them shall be in limitation of any other remedy, right, undertaking, obligation or agreement of either party.

4. No waiver by either party of any breach or series of breaches or defaults in performance by the other party, and no failure, refusal or neglect to exercise any right, power or option given to either party hereunder to insist upon strict compliance with or performance of the obligations under this Agreement, shall constitute a waiver of the provisions of this Agreement with respect to any subsequent breach thereof or a waiver by such party of its right at any time thereafter to require exact and strict compliance with the provisions thereof.

Titles

1. Section and paragraph titles used in this Agreement are for convenience only and are not a part of the text thereof.

2. The captions in this Agreement are for convenience of reference only and are not intend to be a part of this Agreement.

3. The descriptive headings used herein are for convenience of reference only, and they are not intended to have any effect whatsoever in determining the rights or obligations of the Mortgagor or Mortgagee and they shall not be used in the interpretation or construction hereof.

4. Headings in this Agreement are for convenience only. Headings do not define, limit or construe the contents of sections.

Arbitration or Governing Law

1. This Agreement and performance hereunder shall be construed in accordance with the laws of the State of _____.

2. Any dispute under this contract shall be required to be resolved by binding arbitration of the parties hereto. Each party shall select one arbitrator and both arbitrators shall select a third. The arbitration shall be governed by the rules of the American Arbitration Association then in force and effect.

3. This Agreement, and all transactions contemplated hereby, shall be governed by, construed and enforced in accordance with

the laws of the State of New York. The Parties herein waive trial by jury and agree to submit to the personal jurisdiction and venue of a court of subject matter jurisdiction located in Broome County, State of New York.

4. This Agreement has been accepted by Licensor at..., ..., and shall be governed and construed under and in accordance with the laws of the State of...

Notices

1. No waiver or modification of this Agreement or of any covenant, condition, or limitation herein contained shall be valid unless in writing and duly executed by the party to be charged therewith.

2. Unless otherwise provided for elsewhere in this lease, any notice required or authorized herein shall be given in writing, one copy of said notice mailed via U.S. certified mail, return receipt requested, and one copy of said notice mailed via U.S. first-class mail. Notice to Tenant shall be mailed to him at the leased premises.

3. This Agreement shall not be modified except by a writing executed by both parties hereto.

4. No changes shall be made herein except by writing, signed by each party and dated.

Attorney's Fees

1. In the event legal action is required to enforce any provision of this Agreement, the prevailing party shall be entitled to recovery reasonable attorney's fees and costs.

2. In the event that litigation results from or arises out of this Agreement or the performance thereof, the Parties agree to reimburse the prevailing party's reasonable attorney's fees, court costs, and all other expenses, whether or not taxable by the court as costs, in addition to any other relief to which the prevailing party may be entitled.

3. In the event of any suit, action or arbitration shall be commenced by either party to enforce any right or obligation created hereby, the prevailing party in such suit, action or arbitration shall

be entitled to receive the costs incurred by such party in connection therewith, including reasonable attorneys' fees.

4. In the event there shall be a dispute between the parties concerning or arising out of this Agreement, the prevailing party shall be entitled to attorneys' fees and costs of suit. The «prevailing party» shall be that party who, in light of the issues litigated and the court's decision on those issues, was determined by the court to be more successful in the action, but need not be the party who received a judgment.

Entire agreement

1. This Agreement contains the entire agreement of the parties and no oral statements or prior agreements shall have any force and effect.

2. This Agreement constitutes the complete understanding between the parties, unless amended by a subsequent written instrument signed by the employer and employee.

3. This lease constitutes the entire agreement between the parties hereto.

4. This written agreement contains the sole and entire agreement between the parties, and supersedes any and all other agreements between them.

Validity/Severability

1. If any provision of this Agreement is held to be invalid, such invalidity shall not affect the validity or enforceability of any other provision of this agreement.

2. All provisions of this Agreement shall be severable and no such provision shall be affected by the invalidity of any other such provision.

3. The invalidity or unenforceability of any provision of this Lease, as determined by a court of competent jurisdiction, shall in no way affect the validity on any other provisions hereof.

4. If any provision of this Mortgage or any other Loan Document or the application thereof shall, for any reason and to any extent, be invalid or unenforceable, neither the remainder of the in-

strument in which such provision is contained, nor the application of the provision to other persons, entities or circumstances, nor any other instrument referred to hereinabove shall be affected thereby, but instead shall be enforced to the maximum extent permitted by law.

El fet d'haver identificat les clàusules que acabem d'incloure no significa que els estudiants n'entenguin el contingut. De fet, considerem que la dificultat de comprensió d'aquestes disposicions no està relacionada amb la manca de coneixements jurídics, sinó que és fruit de l'incompliment de les màximes conversacionals que va postular Grice des de la pragmàtica. Com a parlants, intentem de trobar sempre una relació proposicional en els enunciat que sentim o llegim. Aquestes aptituds interioritzades no es poden aplicar de la mateixa manera als textos jurídics, tal com comprovarem a 3.4, però de moment recordem quines són les màximes de Grice i de quina manera, segons aquest autor, com a parlants, som capaços d'inferir la informació adequada.

3.3. *Màximes de Grice*

Per a Grice (1989),² el fet que els parlants sapiguem què significa un enunciat sense que calgui fer-ne cap anàlisi específica parteix de la confiança que els nostres interlocutors basaran les seves intervencions en el *principi de Cooperació*, definit de la manera següent:

Quantity

Make your contribution as informative as required (for the current purposes of the exchange).

Do not make your contribution more informative than is required.

Quality: Try to make your contribution one that is true.

Do not say what you believe to be false.

Do not say that for which you lack adequate evidence.

Relation: Be relevant.

Manner: Be perspicuous.

Avoid obscurity of expression.

2. En aquest treball hem utilitzat la versió revisada pel mateix GRICE de les conferències que va impartir en el seminari William James de l'any 1967.

*Avoid ambiguity.
Be brief (avoid unnecessary prolixity).
Be orderly. (Grice, 1989: 26-27.)*

D'acord amb Grice (1989), el procés complet que ens permet la comprensió dels enunciatos ha de ser el següent:

«To work out that a particular conversational implicature is present, the hearer will reply on the following data: (1) the conventional meaning of the words used, together with the identity of any references that may be involved; (2) the Cooperative Principle and its maxims; (3) the context, linguistic or otherwise, of the utterance; (4) other items of background knowledge; and (5) the fact (or supposed fact) that all relevant items falling under the previous headings are available to both participants and both participants know or assume this to be the case.» (Grice, 1989: 31.)

Així, doncs, el segon pas d'aquest procés que postula Grice relaciona les màximes de cooperació amb la identificació de significat. L'èxit de la resta d'etapes depèn del coneixement que comparteixen els interlocutors, un coneixement que hem de fer créixer en els estudiants de traducció jurídica en l'àmbit del text d'especialitat per tal que puguin prendre les solucions de traducció de manera adequada.

De tota manera, el nostre punt de vista és que es posa massa èmfasi en la diferència de coneixements que tenen juristes i traductors, i que si s'identifiquen les dificultats que comporta la traducció de textos jurídics d'una manera més adient, es poden establir amb més precisió les estratègies de traducció que cal que aprenguin els estudiants i que els poden servir per compensar la diferència entre els coneixements adquirits i els necessaris per realitzar correctament una traducció jurídica.

Com veurem en l'apartat següent és justament l'incompliment de les màximes de Grice en els contractes en anglès allò que posa traves a la comprensió dels enunciatos de certes clàusules. En canvi, tendim a pensar que la falta de coneixements específics en dret són l'única causa que comporta que els alumnes, en tant que futurs traductors, tinguin dificultats per comprendre les clàusules que hem indicat en l'apartat anterior.

3.4. *Les dificultats de comprensió*

Dèiem, en iniciar aquest article, que cal construir coneixement a partir del coneixement anterior dels estudiants. Hem de tenir en compte, doncs,

la capacitat per comprendre els enunciats que han adquirit com a parlants i reconèixer que no poden basar la comprensió del text jurídic només en les estratègies que han après com a usuaris de textos no especialitzats.

En aquesta fase de la proposta didàctica que aquí presentem, treballem amb una de les disposicions dels contractes que havíem exclòs expressament a 3.2. La intenció és establir un marc de treball per a l'alumnat de tal manera que repeteixin el mateix recorregut per tal de comprendre el significat de totes les altres clàusules:

Time of Essence

1. Time is of the essence.
2. Time is of the essence in the performance of all obligations falling due hereunder.
3. Time is of the essence of each and every provision of this Agreement and failure to comply in a timely manner with any provision of this Agreement shall be a material breach of this Agreement.
4. Time is of the essence of this Lease.

Podem observar en aquesta clàusula (sobretot entre 1 i 3) grans diferències entre l'expressió per comunicar el mateix significat.

Requisits jurídics: El temps de realització de les disposicions s'ha d'especificar.

El contracte ha d'estipular la manera de resoldre els problemes potencials.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Obscuritat en l'expressió.

Significat de la clàusula: Els terminis s'han de complir en un període raonable.

Una vegada hem establert quins requisits jurídics satisfà la clàusula i de quina manera s'incompleixen les màximes de Grice, podem analitzar el significat de la clàusula. Aquest mètode es pot aplicar a totes les disposicions que havíem aïllat a 3.2:

Waiver (renúncia)

Requisits jurídics: Les condicions no es poden especificar d'una manera vaga.

El contracte ha d'estipular la manera de resoldre els problemes potencials.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Massa informatiu.

Obscuritat en l'expressió.

Significat de la clàusula: Renunciar a un dret no implica renunciar-hi en el futur o renunciar a un altre dret.

Titles (títols o encapçalaments de les clàusules)

Requisits jurídics: Cap, ja que no es considera que els títols formin part del contingut del contracte.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Pertinença.

Significat de la clàusula: El text del títol no és vinculant.

Arbitration or Governing Law (arbitratge o dret aplicable)

Requisits jurídics: Les condicions no poden ser vagues.

El contracte ha d'estipular la manera de resoldre els problemes potencials.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Quantitat.

Obscuritat d'expressió.

Significat de la clàusula: Especifica com cal resoldre les desavinences contractuals.

Notices (comunicacions)

Requisits jurídics: Els canvis s'han d'indicar per escrit i els han de signar totes dues parts.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Quantitat d'expressió.

Significat de la clàusula: Indica com s'han d'especificar els canvis contractuals.

Attorney's fees (honoraris de l'advocat)

Requisits jurídics: Obligació en el compliment de les disposicions.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Quantitat.

Claredat en l'expressió.

Significat de la clàusula: Indica qui s'ha de fer càrrec de les despeses de la contractació dels advocats (i de les costes).

Entire agreement (contracte únic)

Requisits jurídics: Els canvis contractuals s'han de comunicar per escrit i han de ser signats per totes dues parts.

Obligació en el compliment de les clàusules.

Capacitat legal dels contractants.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Vaguetat.

Significat de la clàusula: No hi ha altres acords entre totes dues parts.

Validity/Severability (validesa/indivisibilitat)

Requisits jurídics: Obligació del compliment de les disposicions.

Resolució dels problemes potencials.

Màximes de Grice que s'incompleixen: Cooperació.

Quantitat.

Ordre.

Significat de la clàusula: La invalidació d'una part del contracte no comporta que tot el contracte sigui invàlid.

3.5. *Procediments de traducció*

Una vegada hem pogut determinar de quina manera se ceneixen els contractes a les estipulacions de la *Law of Contract* i com s'incompleixen les màximes de Grice, cal que especifiquem com abordarem en la traducció les diferències entre l'anglès i el català en relació amb la sintaxi i la terminologia pròpies d'aquests documents.³

3.5.1. Normes de redacció dels textos jurídics en anglès

Normalment els textos jurídics s'organitzen a partir d'una estructura sintàctica determinada. En els contractes en anglès, per exemple, es pot veure com primer es defineix el subjecte (en el primer paràgraf es descriuen les parts del contracte), després els complements circumstancials (en els quals es defineix el motiu de la relació contractual), a continuació el sintagma verbal (amb l'acció objecte del contracte) i finalment els complements directes (relacionats en cadascuna de les clàusules).

Ja dins el text, Borja (2000) defineix les característiques següents en el llenguatge jurídic anglès pel que es refereix a la sintaxi:

- Abundància de les nominalitzacions amb postmodificació
- Freqüència de la passiva
- Determinants especials amb premodificació
- Locucions preposicionals peculiars
- Ús de grups verbals peculiars

3. Ens fixem en aquest article en la sintaxi i en la terminologia, perquè un article anterior publicat en aquesta mateixa REVISTA DE LLENGUA I DRET (SANTAMARIA, 1997) ja vam tractar com calia enfocar la traducció de la fraseologia i el format dels textos jurídics.

- Preposicions sufixades exclusives del llenguatge legal
- Aparició d'adverbis en posició inicial com a connectors

D'això es desprèn que en català hem d'intentar de reduir el nombre de nominalitzacions, per exemple amb una utilització més alta de les formes verbals, o bé hem de considerar la reducció del conjunt total de passives.

D'altra banda, hi ha, d'acord amb Hickey (1993), unes normes de construcció dels textos jurídics en anglès de la forma següent:

— *Ejusdem generis*

En el cas que algun terme jurídic resulti ambigu, només es pot interpretar a partir del significat de la resta de paraules que formen part del mateix segment.

Prendrem com a exemple el paràgraf següent que correspon a una clàusula d'un dels contractes que treballem en aquesta proposta didàctica:

No delay on the part of any 'party' hereto 'in' exercising any *right, power or privilege* hereunder shall operate as a waiver thereof.

A partir d'aquesta regla de construcció dels textos jurídics en anglès, sabem que per traduir el tipus de repeticions d'homònims (dos o de vegades tres) hem de trobar sinònims que comparteixin entre si almenys una part del significat.

— *Rule of rank*

En una mateixa successió d'elements, tots han de pertànyer a un mateix rang.

Per veure'n un exemple, analitzem el paràgraf següent:

In the event that litigation results from or arises out of this Agreement or the performance thereof, the Parties agree to reimburse the prevailing party reasonable *attorney's fees, court costs, and all other expenses*, whether or not taxable by the court as costs, in addition to any other relief to which the prevailing party may be entitled.

El significat de les paraules en cursiva només s'ha d'entendre a partir de la relació amb els altres elements llistats. D'aquesta manera, la definició

de *expenses* està determinada pel significat de *attorney's fees* i *court costs*, i segons quines despeses es vulguin cobrar no s'hi podran incloure, ja que es consideren fora d'aquesta partida prevista.

— *Expressio unius est exclusio alterius*

En el sentit que un cop s'ha expressat un concepte, qualsevol altra alternativa està fora de lloc. És per això que en les clàusules dels contractes s'incompleix la màxima de quantitat de Grice, ja que per tal d'assegurar que s'ha especificat tot allò que es volia regular, la redacció acostuma a contenir repeticions, com en la clàusula següent:

A waiver by either party of any term or condition of this Agreement in any instance shall not be deemed or construed to be a waiver of such term or condition for the future, or any subsequent breach thereof. All remedies, rights, undertakings, obligations and agreements contained in this Agreement shall be cumulative and none of them shall be in limitation of any other remedy, right, undertaking, obligation or agreement or either party.

A l'hora de decidir com traduir aquests reguitzells de cohipònims, els traductors han de decidir-se entre una traducció espiritualista⁴ i, per tant, fixar-se més en el sentit de la clàusula, o decantar-se per una traducció que s'ajusti a la forma que tenia l'original.

Se'ns planteja aquí una vegada més la dicotomia entre *adequar* la traducció a les normes de la cultura on s'ha produït el text original, o bé *acceptar* les característiques pròpies dels textos que podríem considerar equivalents en la llengua d'arribada.

De tota manera, ja hem demostrat que els textos jurídics poden arribar a ser massa diferents en les dues societats que relaciona la traducció com per acceptar sense més aquesta dicotomia.

És en aquest sentit que considerem clarificadora la proposta de Monzó (2003) quan recorre al concepte de *transgènere*. Segons aquesta autora, «en ser la traducció una activitat de mediació entre dues cultures, aquesta esdevé un tipus de comunicació especial usualment denominada *intercultural* o també *transcultural*». Malgrat que la traducció jurídica relaciona situacions comunicatives (els contractes) amb unes diferències discursives força remarcables, les societats (els destinataris de les traduccions) imposen unes

4. Vegeu FERRAN (2002).

normes de traducció que els traductors accepten i uns gèneres propis de la traducció. Així, d'acord amb Monzó (2003), el *transgènere* defineix de quina manera cal fer una traducció jurídica perquè sigui acceptada en el nou medi que l'acull, una informació que caldrà posar a l'abast dels nostres estudiants.

3.5.2. Procediments de traducció de la terminologia jurídica

En la terminologia es reflecteixen les peculiaritats de cadascun dels sistemes jurídics i és, en conseqüència, l'àmbit on trobarem més dificultats de traducció.

Les dificultats bàsiques que trobem a l'hora de traduir textos jurídics de l'anglès al català són les següents (Hickey, 1996, i Pasquau Liaño, 1996):

- *Termes que només pertanyen al llenguatge jurídic*, i per tant el seu significat només apareix a les obres terminològiques especialitzades.
- *Utilització de paraules amb significats especialitzats, però emprats també en el llenguatge comú*. Seran perilloses perquè els estudiants poden pensar que n'entenen el significat únicament perquè reconeixen que aquestes paraules existeixen en el llenguatge comú.
- *Falsos amics* que, per la similitud entre les arrels dels mots anglesos i catalans, dificultaran la compressió del significat del text, ja que tenen significats molt diferents.
- *Termes que no tenen un equivalent en l'altre sistema jurídic* relacionat per la traducció perquè el concepte que tenen associat no existeix en la realitat jurídica de la cultura terme, la qual cosa és conseqüència de les diferències entre les realitats culturals que recullen els diversos ordenaments jurídics.

Condicionarà l'elecció de l'equivalent terminològic més adequat l'existència o la falta del mateix concepte jurídic en anglès i en espanyol.

Per exemple, un terme com *building society* no té un equivalent legal en espanyol, atès que la llei no preveu aquest tipus d'associacions en què la subscripció dels membres formen un capital amb què es poden anticipar diners a qui vulgui, en condició d'hipoteca.

En altres casos, el concepte en les dues llengües no és exactament igual, però pot tenir prou similituds com per decidir que les realitats són prou semblants i, en conseqüència, utilitzar el concepte que hem trobat en la llengua d'arribada. Un exemple d'això és el terme *alimony*. Si l'hem trobat

en un text anglès i hem de traduir-lo al català, ens haurem de fixar que la legislació anglesa i gallesa calcula la *pensió* dels fills, en cas de separació, a partir d'una fórmula matemàtica que s'aplica en tots els casos de la mateixa manera. En canvi, a l'Estat espanyol acaba resultant una quantitat que decideix el jutge a partir del sou del cònjuge que l'ha de fer efectiva.

De qualsevol manera, no podem evitar la traducció i per a això haurem de trobar fórmules per traduir els termes que ens apareguin en els textos.

S'ha parlat molt en traducció sobre els procediments necessaris per poder traslladar convenientment el text original a la cultura d'arribada. Però la majoria de classificacions de tipus de procediments possibles no sols no es refereixen a la traducció jurídica, sinó que plantegen solucions inimaginables per a la terminologia jurídica.

Per exemple, les elaborades per Vinay i Darbelnet (1958) no es poden aplicar a la traducció jurídica perquè hem de buscar l'equivalència terminològica de manera que pugui satisfer les expectatives dels nostres clients i la pràctica general en traducció. Per això, queden descartades per endavant solucions com les que es plantegen en l'apartat de *adaptation* i per les quals *cyclisme* es converteix en *criquet* o en *beisbol*. En aquest sentit, quan en una traducció d'un contracte, per exemple, es diu que es regeix per les lleis de l'*State of Ohio*, només ho podem traduir per *estat d'Ohio*. Seria un error gravíssim traduir per *Província d'Ohio*, i resulta ja inimaginable substituir *Ohio* per una altra regió del món.

De tota manera, en els documents jurídics sovint ens apareixen realitats de la cultura original (High Court of Justice, Employment Law o The Fair Employment Standards Act) que hem de recollir en les nostres traduccions. Per a això hem de tenir en compte, abans de res més, si el concepte o realitat existeix també en la llengua d'arribada.

En traduir *wall-to-wall* en un contracte d'exposició, ens adonem que aquest mateix concepte existeix en català i és anomenat *clau a clau*. Per tant, cal trobar l'equivalent jurídic adequat i no caure en la temptació de realitzar una traducció paraula per paraula, amb la qual hauríem obtingut una traducció errònia com *paret a paret*.

Quan hem de traduir uns termes com *shares*, *accions* i *participacions* d'una societat, la primera cosa que hem de fer és analitzar si aquesta realitat està prevista també en la legislació de la llengua d'arribada. Si es tracta de la traducció de l'anglès a l'espanyol on es parla d'una *corporation limited by shares*, ens haurem de documentar i esbrinar què disposa la Llei de societats i la *Companies Act*. Però també haurem de fixar-nos en els *Articles of Incorporation* que hem de traduir per observar de quina manera es po-

den transmetre les *shares*. Si el document especifica que s'han d'oferir a la resta de socis, les haurem de traduir per *participacions*, però si poden ser *publicly owned*, llavors s'hauran de traduir per *accions*.

En altres ocasions, com hem observat, la realitat no existeix de la mateixa manera en les dues llengües. Llavors s'acostuma a realitzar una traducció lèxica, amb el terme en llengua original entre parèntesis al costat. Així, el terme *Her Majesty's Land Registry*, que correspon al registre on han d'inscriure's les finques i la propietats immobles, així com qualsevol càrrega que s'hi hagi d'enregistrar a Anglaterra i Galles, es pot traduir paraula per paraula, amb un resultat semblant a *Registre de Sa Majestat sobre la Propietat*.

Aquesta traducció paraula a paraula resulta difícil d'aplicar a segons quins termes i llavors hem de recórrer a la utilització d'una explicació, com per exemple quan es decideix de traduir *joint venture* per *societat conjunta*. El concepte americà de *joint venture* no existeix a l'Estat espanyol, per exemple, i es pot utilitzar un terme adaptat que conté, d'una banda, el concepte al qual es fa referència, *societat*, i, de l'altra, recull la idea de *joint* a través de *conjunta*.

Aquesta tipologia de traduccions resulta confusa en alguns casos, ja que el traductor té al seu abast més d'una possibilitat. Així, hem dit que *Her Majesty's Land Registry* pot traduir-se per *Registre de Sa Majestat sobre la Propietat*, però també es podria traduir per l'equivalent jurídic. D'aquesta forma, al català es podria tolerar de traduir-ho per *Cadastre*, l'òrgan que té les mateixes de competències de registre de béns immobles.

Aquesta és la taula⁵ que proposem d'utilitzar a classe per aclarir quin tipus de traducció hem realitzat, segons si existeix o no existeix el concepte jurídic en les dues cultures:

Concepte existent en el sistema jurídic original i de traducció	Equivalència jurídica (<i>clau a clau</i> per <i>wall to wall</i>)
	Equivalència contextual (<i>shares</i> per <i>accions</i> o <i>participacions</i>)
Concepte inexistent en la sistema jurídic original i de traducció	Traducció lèxica (<i>Her Majesty's Land Registry</i> per <i>Registre de Sa Majestat sobre la Propietat</i>)
	Traducció perifràstica (<i>joint venture</i> per <i>societat conjunta</i>)

5. Vegeu ÁLVAREZ, Sergi, BOSCH, Judit i SANTAMARIA, Laura (1999).

Aquesta classificació de procediments de traducció ens permet de reconèixer en cada cas de quina manera hem actuat en la nostra traducció per poder comunicar el concepte que s'amagava darrere de la denominació original. Es tracta, doncs, d'una eina didàctica més de gran utilitat a l'aula.

4. CONCLUSIONS

En aquest article hem volgut presentar un exemple de treball que es pot desenvolupar a la classe de traducció anglès-català de textos jurídics. Com que la traducció és sempre una tasca interdisciplinària, hem tingut en compte el tipus de coneixements que han d'adquirir els alumnes de traducció. Cal, d'una banda, que aprenguin a trobar informació sobre la base jurídica que necessiten per tal de dur a terme la traducció de manera satisfactòria, però, de l'altra, han d'aprendre també a extraure la informació necessària sobre els textos originals i sobre els textos equivalents en llengua d'arribada, el català en el nostre cas.

D'una manera similar, han de poder reconèixer què esperen els destinataris de les traduccions. Per a això, el concepte de norma és important, però també ho és, com hem vist, el de transgènere, ja que ens permet de caracteritzar quines són les expectatives dels destinataris de les traduccions jurídiques.

5. BIBLIOGRAFIA

- ÁLVAREZ, Sergi, BOSCH, Judit i SANTAMARIA, Laura (1999), «Traducció jurídica i adaptació terminològica», comunicació presentada a les I Jornades Internacionals de Traducció Especialitzada, Universitat Pompeu Fabra.
- BORJA, Anabel (2000), *El texto jurídico inglés y su traducción al español*, Ariel Lenguas Modernas, Barcelona, capítol 3.
- CATFORD, J. C. (1965), *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford University Press, Oxford.
- DE BROTO i RIBAS, Pilar (1990), *Apunts de llenguatge jurídic*, Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona.
- FERRAN, Elena (2002), Treball de recerca inèdit, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.
- GRICE, Paul (1989), *Studies in the Way of Words*, Harvard University

- Press, Cambridge, MA i Londres. Versió revisada de les William James Lectures de 1967.
- HICKEY, L. (1993), «Equivalence, Certainly - But is it Legal?», *Turjuman*, vol. 2, núm. 2, École Supérieure Roi Fahd de Traduction, Tànger, p. 65-76.
- HICKEY, L. (1996), «Aproximación didáctica a la traducción jurídica», a HURTADO, A. (ed.), *La enseñanza de la traducción*, Col. Estudis sobre la traducció, núm. 3, Universitat Jaume I, Castelló, p. 127-140.
- MONZÓ, Esther (2002), *La professió del traductor jurídic i jurat: descripció sociològica del professional i anàlisi discursiva del transgènere*. Tesis doctoral inèdita, Universitat Jaume I, Castelló.
- PASQUAU LIAÑO, Miguel (1996), «Las peculiaridades del lenguaje jurídico desde la perspectiva del jurista», a SANGINÉS, Pedro i ORTEGA, Emilio (ed.), *Introducción a la traducción jurídica y jurada francés-español*, Editorial Comares, Granada.
- SANTAMARIA, Laura (1997), «La traducció jurídica, paraula de traductor?», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 27, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Barcelona, p. 79-89.
- SMITH, K. i KEENAN, D. (1995), *English Law*, Pitman Publishing, Londres (11a edició).
- VALENTÍ, Carla i VÁZQUEZ, Paula (2001), Memòria de llicenciatura inèdita, Facultat de Traducció i d'Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona.
- VINAY, J. P. i DALBERNET, J. (1958), *Stylistique comparée du française et de l'anglais*, Didier, París.

—abstract / extracto—

TEACHING HOW TO TRANSLATE ENGLISH-LANGUAGE CONTRACTS:
THE NEED FOR AN APPROPRIATE
METHODOLOGY

Laura SANTAMARIA

The singular natures of the various legal systems condition the translation process in texts in these areas. This article proposes an interdisciplinary me-

HERRAMIENTAS MULTIDISCIPLINARIAS
PARA LA ENSEÑANZA DE LA TRADUCCIÓN
INGLÉS-CATALÁN:
LA TRADUCCIÓN DE LOS CONTRATOS

Laura SANTAMARIA

Las idiosincrasias de los distintos sistemas jurídicos condicionan el proceso de traducción de textos que se generan en estos marcos. Este artículo

thodology for teaching the translation of commercial contracts. This methodology is based on specifying the legal background that the translators must have before beginning to translate. It starts by proposing that information be excerpted from the documents and that a pragmatics-based analysis be made of the difficulties in comprehension posed by the text. The article sets forth some translation methods that should be applied in each case.

propone una metodología interdisciplinaria para la enseñanza de la traducción de contratos mercantiles, que se basa en la especificación de las informaciones jurídicas que deben tener los traductores antes de empezar a traducir, y parte de una propuesta de extracción documental de información y de un análisis de las dificultades de comprensión basado en la pragmática, y expone unos procedimientos de traducción que deberían aplicarse en cada caso.